

İMAN

İman kelimesi, inanmak, güven vadetmek, başkalarının emniyetini temin etmek ya da emin, güvenilir ve sağlam olmak manâlarına gelir. İstilah olarak ise iman, Peygamber Efendimiz'in (aleyhissalâtu vesselâm) yüce Allah'tan getirdiği kat'î olarak bilinen hükümlerde (zarûrat-ı dîniyede) O'nu tasdik etmek, haber verdiği şeyleri tereddütsüz kabul etmek, bunların gerçek ve doğru olduğuna kalben inanmak demektir. Vicdanî itiraf ve kalbî iz'anda bulunmak demektir. İmanın tarifiyle ilgili olarak, kalbin tasdiki yanında 'dil ile ikrar' ifadesini ekleyenler de olmuştur. Ancak âlimlerin ekserisi ikrârı (dil ile beyanı), yalnızca dünyevî hükümlerin uygulanabilmesi için bir şart telâkki etmişlerdir. Diğer bir ifadeyle ikrârı, imanın aslı ve gerçeği değil de şartı olarak görmüşlerdir. Bu cümleden olarak, kalben iman etmiş bir insan bazı hâllerde dil ile ikrârda bulunamasa da imanı yine sahihtir, geçerlidir. Söz gelimi, dilsizin imanı geçerli olduğu gibi, küfre/inkâra zorlanan kişinin hayatî tehlike karşısında dil ile inkâr etse de imanı sahihtir. *"Kalbi imanla dolu olarak mutmain iken, dini inkâr etmeye mecbur bırakılıp da yalnız dilleriyle inkâr sözünü söyleyenler hariç, kim imanından sonra Allah'ı inkâr ederek gönlünü inkâra açar, göğsüne küfrü yerleştirirse, onlara Allah tarafından bir gazap, hem de müthiş bir azap vardır."* (Nahl sûresi, 16/106)

Kureyş müşrikleri, Yâsir ile ailesini dinden dönmeye zorladılar. Kabul etmeyince Yâsir ile Sümeyye'yi develerle parçalattılar. Babası ile annesinin bu durumunu gören Ammâr (radiyallahu anh) dili ile onların istedikleri sözü söyledi. Peygamberimiz (aleyhissalâtu vesselâm), onun ruhsatı (izni) kullandığını bildirdi. Âyet bu ruhsatı beyan buyurmak üzere indirilmiştir.

"İman hem nurdur, hem kuvvettir. Evet, hakikî imanı elde eden adam, kâinata meydan okuyabilir ve imanın kuvvetine göre olayların tazyikatından kurtulabilir." der Bedüzzaman Hazretleri.

İnsanlığın en mühim meselesi olan 'iman' gerçeğini farklı açılardan ele alacak olursak:

1. Tasdik edilmesi gereken hususlar/ esaslar itibarıyla iman

Peygamber Efendimiz (aleyhissalâtu vesselâm), iman edilmesi gereken hususları, Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, âhiret gününe ve kadere iman olmak üzere altı esas içinde özetlemiştir.⁸ Cibrîl hadisi olarak bilinen bu nebevî beyanda iman, İslâm ve ihsan kavramlarıyla birlikte ele alınır. Burada birbiri ardınca zikredilen üç kavramın sonuncusu olarak ihsan, 'Allah'ı görüyor gibi kulluk yapma' şuurudur. Bu, bize şu gerçeği işaret etmektedir: İnsanın böyle bir şuur ufkunu yakalayabilmesi için ilk önce düşünce ve tasavvurlarını, esaslarını dinin belirlediği sağlam bir imana bina etmesi gerekir. Bu imanını da –namaz, infak, oruç gibi– İslâm'ın amelî/pratik değerleriyle perçinlemeli ve derinleştirmelidir.

2. Kalpte yerleşmesi itibarıyla iman

Âfakta (dış dünya) ve enfüste (iç dünyamızda) O'ndan habersiz, O'nun kudretine dayanmadan hiçbir şey varlık sahasına çıkamaz. Kur'ân'ın "*Her bir şeyin yaratıcısı Allah'tır.*"⁹ şeklindeki beyanları, bize, varlıktaki âfâkî-enfûsî her bir oluşum, değişim ve dönüşümün O'nun yaratmasıyla varlık bulduğunu öğretmektedir. Bu itibarla, kalpte/enfüste meydana gelen iman ve hidayeti var eden Allah'tır. Bu hakikat Kur'ân'da şu şekilde ifade edilmiştir: "*Allah size imanı sevdirdi ve onu kalplerinizde güzelleştirdi.*" (Hucurât sûresi, 49/7) "*Allah kime hidayet ederse, hidayete ermiş olan odur..*" (İsrâ sûresi, 17/97)

Allah (c.c.), iradesini kullanarak imana talip olmayanın kalbine imanı zorla koymaz. Hemen şunu da ifade edelim: Allah'ın bildiğimiz bilemediğimiz birçok hikmetine binaen cebrî lütfuyla hidayet ettikleri bunun dışındadır. Cenabı Hakk'ın insana iman ve hidayet nasip etmesi, kulun bu hususta göstereceği gayrete bağlıdır. Nitekim Ehl-i Sünnet âlimlerinin bu açıdan 'iman'la alâkalı yapmış oldukları izahları şu şekilde özetleyebiliriz: "İman, kulun, cüz'î iradesini sarf ettikten sonra onun kalbinde Cenabı Hakk'ın yaktığı/yarattığı bir nurdur."

3. İnsana kazandırmış olduğu değer ve imkân itibarıyla iman

İman, insanı fizik âlemin dar, statik ve boğucu sınırlarından kurtarıp onu kendi dışındaki âlemlerle bütünleştiren, önünü aydınlatan bir ışık kaynağıdır.

⁸ Bkz. Müslim, iman 1; Ebû Dâvûd, sünnet 15

⁹ Bkz. En'âm sûresi, 6/102; Ra'd sûresi, 13/16; Zümer sûresi, 39/62; Gâfir sûresi, 40/62.

İman, kişiyi topyekun varlığın yegâne sahibi olan Allah'a muhatap kılması ve O'na bağlaması itibarıyla, insana huzur ve şeref veren büyük bir güç kaynağıdır.

İman kavramıyla alâkalı bu kısa girişten sonra şimdi de bu esasların açılımına geçelim.